

Çocuklarla Tarih Çalışmak

Editör: Prof. Dr. Mustafa SAFRAN

Editör Yardımcısı: Prof. Dr. Hüseyin KÖKSAL

Çevirenler:

Hülya YABAN

İsmail BİLGİLİ

Muhammet Savaş YILMAZ

Güllühan ÖZDEMİR ÇİÇEKLİTAŞ

Emre ERSEVEN

Abdurrahman GÜLMEZ

Editör: Mustafa SAFRAN

Editör Yardımcısı: Hüseyin KÖKSAL

ÇOCUKLARLA TARİH ÇALIŞMAK

ISBN 978-625-8044-83-6

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2022, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Nisan 2022, Ankara

Yayın-Proje: Zeynep Güler

Dizgi-Grafik Tasarım: Müge Çetin

Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Ay-bay Kırtasiye İnşaat Gıda Pazarlama ve Ticaret Ltd. Şti.

Çetin Emeç Bulvarı 1314. Cadde No: 37A-B Çankaya/ANKARA

Tel: (0312) 472 58 55

Yayıncı Sertifika No: 51818

Matbaa Sertifika No: 46661

İletişim

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA

Yayınevi: 0312 430 67 50

Dağıtım: 0312 434 54 24

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Bir sabah uyanıp hafızanızın olmadığını anladığınızı hayal edin! Kim olduğunuzu veya dün ya da evvelki gün hayatınızda neler olup bittiğini hatırlayamadığınızı. Çocuklarınızı tanıyamadığınızı, komşularla ve diğer başka insanlarla iletişim kuramadığınızı, çünkü artık onlara nasıl selam verileceğini bilmediğinizi ve söylediklerini anlayamadığınızı. “Seçimler”, “savaşlar” veya “filmler” gibi kelimelerin anlamlarını hatırlamadığınızı. Amerika Birleşik Devletleri Başkan Yardımcısının eşi ve ünlü yazar sayın Lynne V. Cheney’in sözcüklerinde “insanın varoluşu üzerine bir bakış açısı” belirttiği gibi, kişisel hafızaya sahip olmamanın bizi kendi kimlik duygumuzdan yoksun bırakması gibi, hiçbir tarihsel hafızaya sahip olmamak da bizi ulusal kimliğimize dair duygulardan yoksun bırakmaktadır. ABD Tarihi bilgisine sahip olmak bizi ulusumuzun geleneklerini, mücadelelerini ve bizi bir arada tutan fikirleri, değerleri ve ilkeleri anlamamızı sağlar. Dünya Tarihine dair bilgi sahibi olmak, diğer kültürleri anlamamızı sağlar. Buna ek olarak tarihsel hafıza olmaksızın bizim kendi ulusumuzun ve dünyanın geçmişin hikâyesini bir araya getirmekten gelen büyük bir zevk kaynağından faydalanamayız. Tarihsel hafızamız, dünya ve zamana yayılmış çevre ve kültürlerin fiziksel bağlamını daha iyi görmemizi sağlayan coğrafya anlayışımızla zenginleşmiştir. 2001 tarihli Hiçbir Çocuk Eğitimsiz Kalmasın Yasası, No Child Left Behind Act ile, Başkan George W. Bush, tüm çocuklar için başarı standartlarını yükseltme ve tüm çocuklara yüksek nitelikli öğretmenler ve bilimsel araştırmaya dayalı eğitim sağlama hedefleri konusundaki kararlılığını açıkça ortaya koymuştu. Çocuğunuza Tarih Öğretimi Ko-

nusunda Yardım da başkanın, ailelere çocuklarının evde öğrenimini desteklemelerine yardımcı olabilecek en son araştırmaları ve pratik bilgileri sağlama çabalarının bir parçasıdır. Aileler çocuklarının eğitime ilgi göstererek onlarda coşku uyandırabilir ve öğrenmenin ödüllendirici olduğu kadar eğlenceli olabileceği ve çok önemli bir nokta olan çaba göstermeye değer olduğu anlayışına onları yönlendirebilir. Bu kitapçığı çocuğunuzun tarihe olan ilgisini ve bilgisini geliştirmek ve pekiştirmek için değerli bir araç olarak bulmanızı ve sizin ve ailenizin bu bilginin neden önemli olduğu konusundaki yargınızı artırabilmeyi ümit ediyoruz.

U.S. Department of Education
Office of Intergovernmental and Interagency Affairs

Washington, D.C., 2004

Çocuklara tarihle ilgili sorular sormaktan hoşlanırım. Aldığım cevaplar çoğunlukla neyi başardığımızı değil nerde hata yaptığımızı bana gösterir. Hatta kimi zaman bir başarıyı kanıtladığını sandığımız göstergelerin kendi içlerinde barındırdıkları yanlışları da gösterirler. Bu küçük çalışmanın Türkçeye uyarlanması fikrini bende uyandıran da yine tarih dersi çok iyi olan bir lise öğrencisine sorduğum bir soru ve ondan aldığım bir cevaptı. Ona, “tarih öğrenmek için ne yapıyorsun?” diye sordum. *Odasına kapanıyor ve konu bitene kadar çıkmıyormuş.* Doğrusu bir anne-baba ya da geleneksel bir öğretmen için bu oldukça doyurucu bir cevap. Ancak bu cevap aslında şunları içeriyor: Tarihsel kanıtları incelemiyorum, tarihsel mekanlarda dolaşmıyorum, kendim bir tarih metni yazmıyorum, bir tarihsel figürü canlandırmıyorum ya da bir tarih görüşmesi yapmıyorum vb. Bütün bunları yapmıyorsak yaptığımız şey tarih çalışmak değil, ders çalışmaktır. Öğrendiğimiz şey de tarih değil ders kitabındaki metindir. Elbette bu ayrımlar sunidir, itiraz kabul edebilir ve tartışılabilir.

Türkiye’de, okullarda tarih çalışmanın aslında bir geleneği var. Sözlü tarih, yerel tarih, alan gezileri, müzelerin, tarihsel mekanların, kanıtların etkin kullanımı, temel tarihsel düşünme becerileri ile ilgili akademik çalışmalar, yayınlar, etkileyici örnek uygulamalar var. Tarih ve Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarında bunların ve daha fazlasının adı geçiyor, öğrenci ve öğretmenlere öneriliyor hatta zorunlu tutuluyor. Bununla birlikte yine de tarih çalışmak denince akla ders kitabındaki metinlerin çalışılması geliyor. Ne çocuklar ne de öğretmenler tarafından o metinleri

oluşturan kanıtlar, araştırmalar, hikâyeleştirmeler, seçme ve düzenlemeler bir tarih anlatısının ögeleri olarak görü-
lüyor. Dolayısıyla çocuklarımız aslında tarih çalışmıyor,
ders çalışıyorlar.

Tarih çalışmanın ve tarihi anlamının temel unsurlarının belki de yeniden hatırlanması, unutulmuş değilse bile ye-
niden bir kez daha altının çizilmesi gerekiyor. Dünyada bu işin, aslında bizim de yaptığımız, yapılmasını istediği-
miz şekilde yapıldığının yeniden hatırlanması gerekiyor. Bunun için ABD’de 2004 yılında “No Child Left Behind”
projesi kapsamında, bütün çocukların temel tarihçi bece-
rilerine ve asgari düzeyde bir tarih anlayışına sahip ola-
bilmeleri için hazırlanmış olan anne babalara yönelik bu
kitapçığın işe yarayabileceğini düşündük. Ardından, zaten
bildiğimiz ve kimilerimizin de yapageldiğimiz kimi doğ-
ruların yeniden hatırlanması, dünyada bunların önem-
sendiğinin kanıtlanması ve hatırlanması için, öğretmen-
lere yönelik olarak Türkçemize uyarladık. Orjinal içeriğe
"www.ed.gov/pubs/parents/hyc.html" adresinden ulaşabi-
lirsiniz.

Kitabın orjinal versiyonunda her bir uygulama için sınıf
düzeyi belirtilmiştir. Ancak biz Türkçe uyarlamasında
okullar arasında farklılıklar olabileceğini ve öğretmen-
lerin kişisel tercihlerinin farklılaşabileceğini göz önünde
bulundurarak bunu tercih etmedik. Kitapçıkta yer alan
uygulamaların herbirini, sınıfınızın düzeyini göz önünde
bulundurarak okul öncesinden başlayarak Temel Eğitimin
ilk kademesi boyunca kullanabilirsiniz.

Kitabın çeviri ve uyarlanmasını iç kapakta isimleri yer alan doktora öğrencilerimle birlikte yaptık. Görsellerin Türk Tarihine uyarlanmasında çizdiği taslaklarla sevgili öğrencimiz Semra Yüksekbaş fikir verdi. Yaptığımız dil ve anlatım bozukluklarını Betül Budak giderdi. Son düzeltme ve okumayı ise değerli öğrencim Hüseyin Köksal yaptı. Kendilerine teşekkür ediyor, çalışmanın yukarıda kısaca sözünü ettiğim amaca hizmet etmesini diliyorum.

Ankara 2022

Prof. Dr. Mustafa SAFRAN

İçindekiler

Giriş	1
Tarih Alışkanlıkları.....	2
Öğrencinizle Tarihin Tadını Çıkarın.....	3
Bu Kitapçık Nasıl Kullanılır?	5
Bazı Temel Bilgiler	7
Tarih Nedir?.....	7
Tarih Çalışmalarında Yeni Bir Bakış	9
Coğrafya: Tarihi Öğrenme ve Anlama Aracı	11
Etkinlikler	13
Hikâye Olarak Tarih	15
Tarihi Dinlemek.....	16
Hikâye Nedir?.....	18
Yaşayan Tarih.....	20
Tarihi Pişirelim.....	23
Kabartma Resim Çalışması	26
Kahramanlarımız!.....	28
Öğrenmeyi Öğrenmek	30
Yaşadığımız Yer Hakkında Her Şey.....	32
Doğru Yolda.....	34
Haberler Neler?	36
Gezerek Tarih	39
Zaman Olarak Tarih	41
Okul Günleri	43
Zamanı Şişele.....	46
Kaz Tüyü Kalem & Mürekkep.....	49
Zaman Şeridi	52
Geçmiş Yeniden	55
Bir Ağ Ör.....	56
Kutlama Zamanı	59
Kartlarda Var	63
Anne Baba Kılavuzu: Okul ve Öğretmenlerle Çalışma	66
Öğretmen ve Anne Babalar İçin Önerilen Kaynaklar	72
Önerilen Türkçe Kaynaklar	74
Öğretmenler İçin	74
Öğrenciler İçin	78
İnternet Kaynakları.....	80
Kurtuluş Günleri	84

Çocuklar tarihin içine doğarlar. Kendilerini henüz karakterlerinden biri olmadıkları önceden başlamış bir hikâyenin ortasında bulurlar; bu hikâyeye dair hiçbir fikirleri olmasa da. Üstelik tarihin içinde yer almak da isterler tarihle ilgili ilk soruları: “Ben nerden geldim?” ve “Hep

burada mıydım?”dır. Bu iki soru, *tarihin* iki temel anlamını içerir: Bunlar, tarihin insanların ve olayların *hikâyesi* ve *geçmiş* zamanların kaydı olmasıdır. Onlar bu soruları bize yönelttikleri için, doğdukları dünyayı neyin şekillendirdiğini öğrenmelerine yardımcı olmak suretiyle çocuklarımızı yaşam boyu sürecek olan tarihteki yerlerini bulma görevini yerine getirmeye, hayata hazırlamaya yardımcı olmak için en iyi konumdayız. Geçmişleri hakkında bilgi sahibi olmayan çocuklar çevrelerinde duydukları ve gördükleri şeylerin çoğunu “anlayamazlar”.

Ailelerin, çocukların tarihe ilgi duymasına yardımcı olmada olumlu etkileri olsa da “Tarih sıkıcıdır!” veya “Okuldayken tarih dersinden nefret ederdim!” gibi ifadeler kullanması çocukların tarihe olan ilgilerini azaltabilir. Öğrencinize tarihi birdenbire sevdiremeseniz de onu tarihle ilgilenmeye teşvik edebilir ve aynı zamanda onun kıymetini takdir etmeyi öğrenmesini sağlama yönünde güçlü adımlar atabilirsiniz.

Başlangıç olarak öğrencinizde tarihin sadece bir ders konusu olarak değil aynı zamanda günlük yaşamda da önemli olduğunu gösteren aşağıdaki “tarih alışkanlıklarından” bazılarını geliştirebilirsiniz.

Tarih Alışkanlıkları

Alışkanlıklar, düzenli olarak yaptığımız faaliyetlerdir. Onları, hayatımızın bir parçası hâline getirmeyi seçerek *ediniriz*. İyi alışkanlıklar geliştirmek için zaman ve çaba harcamaya değer, çünkü mutluluğumuzu artırır. Birazdan bahsedeceğimiz tarih alışkanlıkları, sizin ve öğrencinizin yaşam deneyimlerini zenginleştirebilir. Bu alışkanlıkları edinmeleri için öğrencilerinizin anne babalarını da teşvik edin, onlara bu konuda ödevler verin.

Öğrencinizle aile geçmişini, özellikle de çocukluğunuzdaki kişi ve yerlerle ilgili kendi anılarınızı paylaşın. Öğrencilerinizin anne babalarını ve diğer yakınlarını, çocuklarıyla aile geçmişleri hakkında konuşmaya teşvik edin.

★ **Öğrencinizle dünyada fark yaratan insanlar ve olaylar** hakkında okumalar yapın ve okuduklarınızı birlikte tartışın. (Bu kitapçığın sonundaki Kaynaklar bölümündeki yayınların listesi, materyal seçimi için bir başlangıç noktası olabilir.)

★ **Öğrencinizin, tarihi yapanların tıpkı kendisi gibi gerçek insanlar olduğunu**, fikirleri ve hayalleri olduğunu, çok çalıştıklarını, başarısızlık ve başarıyı deneyimlediklerini bilmesini sağlayın. Öğrencinizi mümkünse yerel topluluk liderleriyle şahsen tanıştırın; ulusal ve dünya liderlerini (hem şimdiki hem de geçmişteki) gazeteler, kitaplar, TV ve internet aracılığıyla tanıttin.

★ **Öğrencinizle birlikte önemli tarihi konular hakkındaki TV programları izleyin** ve izlerken program hakkında tartış-

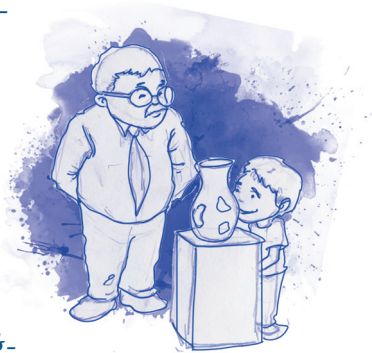
malarını teşvik edin. Aynı konuyla ilgili kitaplara göz atın ve daha fazla bilgi edinin. Kitapların ve TV programlarının can alıcı önemli konularda hemfikir olup olmadığına bakın ve farklılıkları tartışın.

Öğrencinize (hem basılı hem de çevrimiçi) küreler, haritalar ve ansiklopediler temin edin ve bunları sık kullanmanın yollarını bulun. Öğrencinizin en sevdiği hikâyede geçen, örneğin Afrika'yı, küre üzerinde kıtayı işaret etmek için bir fırsat olarak kullanabilirsiniz. Yine, petrol istasyonlarının üzerindeki kırmızı, mavi ve yeşil renklere atıf yaparak Azerbaycan'ı haritada bulması için kullanabilirsiniz ve ansiklopediden bakarak kültürü hakkında daha fazla bilgi edinmesine yardımcı olabilirsiniz.

Zaman zaman öğrencinizle birlikte okumak için **sınıf kitaplığınıza göz atın veya röportajlar ve diğer basılı belgelerden oluşan bir koleksiyon edinin**. Okuma yaparken sık sık duraklayın ve metinlerdeki önemli noktaları öğrencinizin anlayabileceği şekilde yeniden dile getirmeye çalışın.

Öğrencinizle Tarihin Tadını Çıkarın

Bir öğretmen olarak, öğrencinizin başka kimsenin yapamayacağı şekilde öğrenme arzusu uyandırabilirsiniz. Bu öğrenme arzusu, öğrencinizin başarısının anahtarıdır ve tabii ki eğlenmek, öğrenme için önemli bir motivasyon kaynağıdır. Öğ-

rencinizle yapacağınız etkinlikleri seçerken, onun tarih öğrenmesine yardımcı olmanın sizin de iyi vakit geçireceğiniz anlamına geldiğini unutmayın. Aslında, çocuklara oyun yoluyla çok şey öğretebilirsiniz. Size ve öğrencilerinize tarihi hem eğlenceli hem de üretken kılmak için yapılabilecek bazı şeyleri sıralayalım:

1. Öğrencinizle öğrenme özgüvenini geliştirmek için sohbet edin.

Öğrencinizi sizinle bir konu hakkında konuşmaya teşvik etmek, ne kadar yanlış görünürse görünsün, onun fikirlerini ciddiye aldığınızı ve öğrenme çabalarına değer verdiğinizin farkına varmasını sağlar. Öğrencinizle sohbet edebilme kabiliyetiniz, onun neyi ve nasıl öğrendiğini derinden etkiler.

2. Öğrencinizi size sorular sormaya teşvik edin.

Tüm sorularına cevap veremiyorsanız, sorun değil hiç kimsenin tüm cevapları bilmesi mümkün değil. Verebileceğiniz en iyi cevaplardan bazıları, “Bu iyi bir soru. Cevabı nasıl bulabiliriz?” ve “Birlikte bulalım.” Siz ve öğrenciniz birlikte olası cevaplar önerebilir ve daha sonra başvuru kitaplarını ve interneti kullanarak veya doğru cevapları bilmesi muhtemel birine sorarak bunları kontrol edebilirsiniz.

3. Fırsatları en iyi şekilde değerlendirin.

Hayatları hakkında hikâyeler anlatmalarını teşvik etmek için büyükanne ve büyükbabaları, aile büyüklerini dersinize davet edin. Onların zamanında okul nasıldı? Ülkede ve dün-

yada neler oluyordu? Hangi oyun veya şarkılardan hoşlanırlardı? O dönemin modaları nelerdi? Kahramanları kimlerdi? Resmi gün ve bayramlarda öğrencinizi izleyin, niçin kutlandığını, kimi (veya neyi) onurlandırdığı ve Türkiye Cumhuriyeti dışındaki yerlerde kutlanıp kutlanmadığı hakkında konuşun. Spor müsabakalarında bayrak ve millî marşın ülke için ne anlama geldiği hakkında konuşun.

4. Öğrencinizin kendi fikirleri ve ilgi alanları olduğunu kabul edin.

Öğrencinizin yapmak istediği bazı aktiviteleri seçmesine izin vererek, fikirlerinin ve ilgi alanlarının değerli olduğunu farketmesini sağlayabilirsiniz. Öğrencinizden, öğrendiklerini size öğretmesini isteyerek bu ilgiyi daha da güçlendirebilirsiniz.

Bu Kitapçık Nasıl Kullanılır?

Bu kitapçığın büyük bir bölümü, öğrencinizin tarih bilgisini arttırmak ve tarihe karşı güçlü olumlu tutumlar oluşturmak için onunla birlikte kullanabileceğiniz etkinliklerden oluşmaktadır. Bunları yapmak için tarihçi olmanıza gerek yok. Sizin zamanınız, ilginiz ve birlikte çalışmanın bir parçası olarak öğrencinizle paylaştığınız heyecan en önemli noktadır. Öğrencinize her aktivitenin altında yatan kavramlar hakkında ayrıntılı bir açıklama yapabilmekten çok daha önemli olan, onunla aktiviteyi yapma - okuma, soru sorma, araştırma- ve öğrenmeyi keyifli hâle getirme isteğine sahip olmaktır.

Etkinliklere ek olarak, kitapçık ayrıca şunları içerir:

- ★ Tarihin temelleri hakkında bazı bilgiler
- ★ Öğrencinizin okulda başarılı olmasına yardımcı olmak için sizinle ve ilgili olabilecek diğer kişilerle nasıl çalışılacağına dair pratik öneriler
- ★ Siz ve öğrenciniz için resmî tarih kaynakları, yardımcı ağ, sayfa ve kitap listeleri gibi kaynakların bir listesi.

Tarih Nedir?

“Evvel zaman içinde...” Pek çok sevilen çocuk masalının açılışı, *tarihin* iki ana kavramını yakalar. Bu, insanların ve olayların *hikâyesidir* ve *geçmiş zamanların* kaydı olmasıdır. Tarihin ne olduğunu daha iyi anlamak için, bu iki kavramın her birine daha yakından bakalım.

Tarihteki Hikâye

Tarihi “inşa etmek”, geçmiş hayata geçirmenin bir yoludur. Bunu, bir olaya şekil veren bir hikâye oluşturmak için çeşitli bilgi parçalarını bir araya getirerek yapıyoruz.

Aynı olay hakkında pek çok olası hikâye vardır ve iyi hikâye anlatıcıları ile daha az iyi hikâye anlatıcıları vardır. Nadiren tek bir hikâye her şeyi söyler veya hikâye anlatıcısı “bu işi iyi becerir”. Bu nedenle iyi bir tarih öğrencisi, hikâye anlatıcısının hikâyesinin sağlam kanıtlar ve gerçeklerle desteklenip desteklenmediğine bakarak gerçek hikâyeye ulaşmaya çalışır.

En aşina olduğumuz savaş ve barışlar, önemli liderler ve hükümet değişiklikleri gibi tarih siyasi tarihtir. Ama tarih bundan daha fazlasıdır. Geçmiş olan her şeyin, özgürlük düşüncesi gibi fikirler ve müzik, sanat veya mimarlık gibi kültürel faaliyetler de dahil olmak üzere bir geçmişi, bir tarihi vardır.

Tarihte Zaman

Tarihteki zaman bir tür ilişkidir. Hepsi aynı anda gerçekleşen ve hep birlikte geçmişin belirli bir kısmı hakkında bir

hikâye anlatan birkaç olayı ele alabiliriz. Ya da zaman içinde bir fikrin gelişimine bakabilir; nasıl ve neden değiştiğini öğrenebiliriz. Geçmiş ile şimdiki zaman arasındaki ilişkiyi ya da gelecek ile geçmiş arasındaki ilişkiyi düşünebiliriz. Şimdiki zaman, geçmişteki insanların yaptıkları seçimlerin ve geçmişte sahip oldukları inançların sonucudur.

Çocuklar tarih öğrenmeye hazırlanırken, önce zaman ve onun değişimle ilişkisi hakkında temel bilgilere ihtiyaç duyarlar. Yıl, on yıl, kuşak, yüzyıl ve çağ gibi zaman ölçülerini öğrenmeleri gerekir. Bundan başka zaman içinde meydana gelen olaylar silsilesini öğrenmeleri ve düşünmeleri gerekir. “Bu ne zaman oldu?” diye sorabilmeleri cevabı nasıl bulacağını bilmeleri gerekir.

Tarihin ana odak noktası süreklilik ve değişim arasındaki ilişkidir. Bu nedenle öğrencilerinizin “süreklilik” olgusu ile “değişim” olgusunu anlamaları, örneklendirebilmeleri gereklidir. Süreklilik-değişim ilişkisi öğrencilerin insanların hayatlarında nelerin önemli ve vazgeçilmez olduğunu ayrıca bunları değiştiren etkileri fark edebilecekleri tek imkândır. Örneğin onların bebeklikten bu güne kadar değişen kıyafetleri ya da yiyecekleri vardır. Bebekken giydikleri kıyafetleri şu halleriyle giymezler. Yediklerini şimdi yemezler. Giyinmek ya da beslenmek, sürekliliktir. Onlar büyüdükçe, kıyafet ve gıdaları değişir. Burada değişimi sağlayan, büyümedir. Değişim ise büyümenin gerektirdiği şekilde gerçekleşir. Dolayısıyla sürekli olanla değişen arasındaki ilişkiyi “büyüme” belirler.

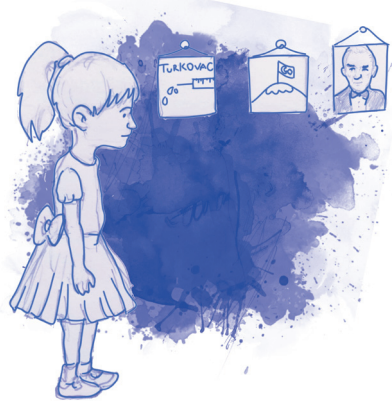

Bu tür örnekleri barınma, ulaşım, yönetim biçimleri, meslekler gibi konularda çoğaltabilirsiniz.

Tarih Çalışmalarında Yeni Bir Bakış

Tarih çalışmak, isimleri ve tarihleri ezberlemekten daha fazlasıdır. Çoğunluk için büyük insanlar ve olaylar hakkında bilgi sahibi olmak önemli olsa da, tarihin keyfi genellikle “iyi anlatılan bir hikâyede” bulunur. İşte tarih araştırmasını daha keyifli hâle getirmek için bazı öneriler:

Orijinal kaynaklar tarihi canlandırır. Tarihin akışını değiştiren gerçek kavramları, zamanın ve mekânın ayrıntılarına odaklanan hikâyeleri okumak; çocuklara tarihin gerçek yerlerdeki, seçenekler arasından gerçek seçimler yapan ve bunların bazı gerçek sonuçları olan gerçek insanlarla ilgili olduğunu ve bu insanların farklı seçimler yapmış olabileceğini anlamalarına yardımcı olur.

Daha azı daha fazlası anlamına gelebilir. Eski bir atasözü bize şöyle der: “İyi biçimlendirilmiş bir zihin, iyi doldurulmuş bir zihinden daha iyidir.” Tüm dünya tarihini öğrenmeye çalışmak sadece imkânsız olmakla kalmaz, aynı zamanda çocukların cesaretini kırar ve tarihe olan heveslerini azaltır. Birkaç önemli olayın derinlemesine incelenmesi, onlara bir

hikâyenin birçok yönünü anlama şansı verir. Her zaman yeni gerçekler ekleyebilirler.

Tarih uygulamalı bir iştir. Tarih öğrenmek en iyi şekilde yeni bir dil **öğrenmeyi** ya da basketbol oynamayı öğrendiğimiz şekilde yapılır: Uyguladığımız ve okuduğumuz kadar iyi yaparız.

“Tarih yapmak”, olaylar, insanlar ve yerler hakkında sorular sormak; şehirlerimizin tarihine dair işaretleri aramak; güncel olaylar ve konular hakkında başkalarıyla konuşmak; ve geçmişle ilgili kendi hikâyelerimizi yazmak anlamına gelir.

Çocuklar **“Yani ne olmuş?” diye sormakla iyi ederler.** Sorusuz kanıksadığımız kabul ettiğimiz pek çok şey çocuklar için o kadar da açık değildir. Onlardan bazı şeyleri hatırlamalarını istediğimizde bunun nedenlerini açıklığa kavuşturmamız gerekir. Gerçekleri doğru anlamamanın neden önemli olduğunu bilmeleri gerekiyor. Çocukları “Ne olmuş yani?” diye sormaya teşvik etmek, neyin bilmeye değer olduğunu ve nedenini anlamalarına ve böylece eleştirel düşünme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olabilir. Eleştirel düşünebilme çocukları;

- ★ tarihsel kanıtların değerini yargılama;
- ★ neyin doğru ya da iyi olduğuna dair hüküm verme;
- ★ bir olaya veya konuya daha fazla derinlemesine araştırmak için yeterince meraklı olma;
- ★ Tarihi bir olay veya şahsiyetin birden fazla anlatısını arayacak kadar şüpheli olma; ve

